

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชนบางบอน และกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน*

A Study Of Learning Achievement About The Occupational Group In Bangborn Community And Group Process For Third Grade Students Taught By Project-Based Learning

ศศิธร ภู่วาว (Sasithorn Phooowow)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน 2) ศึกษากระบวนการกลุ่ม ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน 3) ศึกษาความสามารถในการทำโครงงาน ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนที่กำลังศึกษา
อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนพระยามนธราธิราชศรีพิจิตร เขต
บางบอน กรุงเทพมหานคร จำนวน 38 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองรวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง แบบแผนการ
ทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดลองก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน 3) แบบสอบถามกระบวนการกลุ่ม 4) แบบประเมินความสามารถในการทำโครงงาน
และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน สถิติ
ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ
ต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชา
หลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

This article is part of the thesis for Master of Education Program in educational Social Studies Department
of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University

** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร E-Mail :cutebanana@hotmail.co.th อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: อ.ดร.อนันต์ ปิ่นอินทร์, ผศ.ดร.
อรพิน ศิริสัมพันธ์ และ ผศ.ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

Graduate students Master of Education Program in educational Social Studies Department of Curriculum
and Instruction Graduate School, Silpakorn University E-Mail :cutebanana@hotmail.co.th THESIS ADVISORS: ARNAN
PUNAIN, Ph.D., ASST.PROF.ORAPIN SIRISAMPHAN, Ph.D., AND ASST.PROF.CHAIYOS PAIWITHAYASIRITHAM, Ed.D

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี
3. ความสามารถในการทำโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง
4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยโครงงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กระบวนการกลุ่ม

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the learning achievement about the occupational group in community for third grade students taught by project-based learning 2) study group process for third grade students taught by project-based learning 3) study third grade students' project work ability taught by project-based learning and 4) study third grade students' opinions towards taught by project-based learning. The sample of this research consisted of 38 third grade students studying in the first semester during the academic year 2015 in Prayamonthaturadsripijit School, Bangborn District, Bangkok Province and within the duration of the implementation covered 14 hours. The research design was one group pretest-posttest design.

The instruments employed to collect data were: 1) lesson plans about the occupational group in community for third grade students taught by project-based learning 2) a learning achievement test about the occupational group in community 3) group process questionnaire form, 4) project evaluation form and 5) a questionnaire on the opinion of third grade students about participation in the learning management taught by project-based learning. The collected data was analyzed by mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), t-test dependent and content analysis.

The finding were as follows:

1. The third grade students' learning achievement on the aspects about the occupational group in community gained after the participation in the learning management

taught by project-based learning was higher than the learning achievement gained before the participation learning at the level of .05 significance.

2. The third grade students' process group by using the participation in the learning management taught by project-based learning were, overall, found students had the aspects of process group at good.

3. The third grade students' project work ability by using the participation in the learning management taught by project-based learning were, overall, found students had ability at the high level.

4. The third grade students' opinions about participation in the learning management taught by project-based learning were, overall, found students had opinions at the high level.

Keywords : Project-based learning / Learning Achievement / Group Process

บทนำ

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสองปี 2548-2551 พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้มาตรฐานในมาตรฐานที่ 4 การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มาตรฐานที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมาตรฐานที่ 6 ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้านครู ไม่ได้มาตรฐานในมาตรฐานที่ 9 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นเรื่องของผู้เรียนที่จะสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตัวของเขาเอง โดยเฉพาะในชั้นเรียนต้นๆ เด็กต้องได้ปฏิบัติกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการของตน มีโอกาสที่จะทำงานทั้งลำพัง และทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อที่จะได้พบกับความสำเร็จและล้มเหลวในการค้นหาคำตอบ การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกตามความสนใจของผู้เรียนเอง ด้วยการมีประสบการณ์ตรงกับบุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือสถานการณ์ในเรื่องที่ศึกษา แล้วเปิดโอกาสให้ได้เสนอผลงานการศึกษาแก่ผู้อื่นอันจะแสดงถึงความสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งวัฒนา มัคคสัน (2544: 48) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานระดับประถมศึกษา เหมาะสำหรับกลุ่มเด็กกลุ่มเล็กๆ โดยตามทฤษฎีจำนวนเด็กที่เหมาะสมมากที่สุดคือจำนวน 7-9 คน เพราะจะเป็นขนาดกลุ่มที่เด็กจะสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการศึกษาอย่างลุ่มลึกขึ้น กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิก และสมาชิกในกลุ่มมีอิทธิพลและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีทักษะกระบวนการกลุ่ม มีความสุขในการเรียน มีกระบวนการดำเนินงานร่วมกัน มีผู้นำและสมาชิกของกลุ่มทำหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม เพื่อนำกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กิตติชัย สุธาสีโนบล (2546: 2-3) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานมีประโยชน์ทำให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่าเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์โดยเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ เรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มในการสร้างสรรค์ผลงานให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตน ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับวารสารธรรม ธรรมกุลสุชาติ (2551: 6-7) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานยังช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

และค่านิยมทั้งหลายก็จะถูกปลูกฝังและสั่งสมในตัวผู้เรียน ได้แก่ การปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความอดทน เสียสละ รู้จักให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น และรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เมื่อพิจารณาการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสาม เมื่อวันที่ 13-15 มิถุนายน 2554 ผลการประเมินระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ของโรงเรียนพระยามนธราธุราชศรีพิจิตร พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คณะกรรมการการประเมินคุณภาพภายนอกจึงได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อทางโรงเรียนจะได้นำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ว่าควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนความสามารถด้านการคิดเป็น ทำเป็น และควรพัฒนาสมรรถภาพทางกายของผู้เรียนด้วย ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561) ได้มุ่งพัฒนาคนไทยยุคใหม่ให้มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้นักเรียนจัดทำโครงงาน พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ กิจกรรมสำรวจแหล่งนี้จะทำให้นักเรียนสนใจและเห็นคุณค่าของวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจึงเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน โดยให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจของแต่ละคนที่แตกต่างกันและให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยเรียนรู้เป็นกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มต้องช่วยกันรับผิดชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม แต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ของตน ผู้เรียนจะฝึกสังเกตสิ่งต่างๆรอบตัว ฝึกตั้งคำถาม คิดวางแผนและลงมือปฏิบัติด้วยการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนักเรียนแต่ละคนจะเกิดการแสดงศักยภาพของตนออกมา จนนำพากลุ่มของตนบรรลุความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งกระบวนการกลุ่มจะช่วยให้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ช่วยเหลือกันและสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสูงขึ้นตามไปด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน
2. เพื่อศึกษากระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลอง (Experimental research) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว มีการสอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2554: 147) ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
T 1	X	T2

T 1 หมายถึง ทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยโครงการ

T2 หมายถึง ทดสอบหลังเรียน

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 - 3/8 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนพระยامنธาตุราชศรีพิจิตร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนพระยامنธาตุราชศรีพิจิตร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร จำนวน 38 คนที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยโครงการ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน

3.2.2 กระบวนการกลุ่ม

3.2.3 ความสามารถในการทำโครงการ

3.2.4 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน จำนวน 12 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีจำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามกระบวนการกลุ่ม จำนวน 1 ฉบับ มีจำนวน 20 ข้อ ตามองค์ประกอบกระบวนการกลุ่ม 3 ด้าน ได้แก่ 1.มีเป้าหมายร่วมกัน 2.การแบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถ และ 3.ความร่วมมือพร้อมใจในการทำงาน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ คือ ดี พอใช้ และควรปรับปรุง

4. แบบประเมินความสามารถในการทำโครงการ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ

5. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย ซึ่งสอบถามใน 3 ประเด็น คือ 1.ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 2.ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และ 3.ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชนบางบอน และกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

3. ความสามารถในการทำโครงการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชนบางบอน และกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มอาชีพในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ให้ความรู้แก่นักเรียนไปสู่การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น การจัดการเรียนรู้โดยโครงการตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้โครงการอาศัยหลักปรัชญาของ John Dewey ซึ่งสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ และวราภรณ์ ตระกูลสถิตย์ (2551:6-7) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงการต้องเน้น และให้ความสำคัญที่ตัวผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถของตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์

สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติชัย สุธาสิโนบล (2546:2-3) กล่าวว่า ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านปัญญาในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้สร้างสรรค์ตนเอง ผู้เรียนจะได้ฝึกกระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการถ่ายทอดการเรียนรู้อย่างเป็น

ระบบ และเป็นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้อย่างสูงสุดเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์การจัดการเรียนรู้โดยโครงการในที่มีนามว่ามีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นการสำรวจสภาพปัญหา 2. ขั้นเลือกหัวข้อ 3. ขั้นการวางแผน 4. ขั้นดำเนินโครงการ 5. ขั้นนำเสนอผลการดำเนินโครงการ และ 6. ขั้นประเมินผลการดำเนินโครงการ แผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจและปรับแก้จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านเรียบร้อยแล้ว จึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนอาชีพในชุมชนบางบอนมาแล้ว และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2

ผู้วิจัยสังเกตว่าขั้นตอนที่ทำให้การจัดการเรียนรู้โดยโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์มากที่สุดคือขั้นตอนที่ 6 ขั้นประเมินผลการดำเนินโครงการ ครูประเมินผลโครงการแต่ละกลุ่ม ก่อนการทำโครงการ ระหว่างการทำโครงการ และหลังการทำโครงการ ซึ่งลัดดา ภูเกียรติ (2552:28-45) กล่าวว่า ขั้นที่ 7 การประเมินผลโครงการ โดยทั่วไปควรประเมินให้ครอบคลุมทุกขั้นตอน สำหรับการประเมินการวางแผนในการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ พิจารณาจากพัฒนาการความสามารถของนักเรียนที่มีความก้าวหน้าในการทำงานแต่ละขั้นตอน และโกวิท ประวาลพุกษ์ (2551:156-157) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงการสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในการเป็นตัวของตัวเอง ผู้เรียนตั้งคำถาม ระบุเรื่องที่จะค้นคว้า วางแผน และนำเสนอด้วยตนเอง จนในที่สุด ผู้เรียนก็จะแสดงได้อย่างอัตโนมัติ กลายเป็นความมั่นใจต่อตนเอง มีความภาคภูมิใจ มีความรู้สึกที่ดี ครูจึงต้องระวังให้นักเรียนทำให้สำเร็จ ทำโครงการจบได้ผลงานจริง นำเสนอได้ ความรู้สึกประสบความสำเร็จจะเป็นตัวนำไปสู่การเรียนรู้ต่อเนื่องสูงมากขึ้น มั่นใจยิ่งขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของกุศลารณ จันทรภิรมย์ (2547: 44) ได้ศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจทักษะการปฏิบัติงานและผลงานมีคะแนนร้อยละ 75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประดับพร โตไทยะ (2547: 87-88) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ ชุ่มเชื้อ (2548:82) ได้ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอนโดยวิธีสอนแบบโครงการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอนโดยวิธีสอนแบบโครงการก่อนเรียนหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คะแนนหลังการเรียนที่สอนโดยวิธีสอนแบบโครงการสูงกว่าก่อนการเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล ชันบุตรศรี (2549: 70) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เรื่องอาชีพในชุมชน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เรื่องอาชีพในชุมชน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะพร วิชาชัย (2550:92-93) ได้ศึกษาผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม

ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยโครงการ เรื่องสืบทอดสองคลองสิบสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงการเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภานามไว (2552: 60) ได้ศึกษาผลการสอนแบบโครงการที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำทรัพย์ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบโครงการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนได้เข้ากลุ่มอาชีพตามที่ตนเองสนใจและเต็มใจในการเข้ากลุ่ม ทำให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นกัน การจัดการเรียนรู้โดยโครงการเป็นวิธีการหนึ่งที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและปฏิบัติเอง ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดอย่างอิสระ ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ได้ฝึกทักษะกระบวนการในการค้นคว้าหาความรู้ เริ่มตั้งแต่ปัญหาที่เขาสงสัยและอยากรู้คำตอบจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล รวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยความรู้ความเข้าใจจากเรื่องต่างๆที่ได้เรียนมาใช้กระบวนการและทักษะต่างๆที่เป็นพื้นฐานภายใต้การให้คำแนะนำปรึกษาและการดูแลของครู กระบวนการกลุ่มอาศัยทฤษฎีบุคลิกภาพกลุ่มของ Cattell มีแนวคิดที่ว่า ลักษณะของกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว กลุ่มจะมีบุคลิกภาพเฉพาะกลุ่ม มีการตัดสินใจรวมทั้งพฤติกรรมหรือการแสดงออกของสมาชิก กลุ่มจะมีลักษณะโครงสร้างภายในโดยเฉพาะ มีการแสดงบทบาทหน้าที่ มีการสื่อสารระหว่างสมาชิก ลักษณะการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของกลุ่มมี 2 ประการ คือ 1.ลักษณะที่ทำให้กลุ่มรวมกันได้ ก่อให้เกิดความสามัคคี ความร่วมแรงร่วมใจ เพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปโดยราบรื่น 2.ลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ สมาชิกจะกระทำการกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

สอดคล้องกับแนวคิดโกวิท ประวาลพุกษ์ (2551: 156-157) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงการสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้านความต้องการในการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การที่นักเรียนได้นำสิ่งที่ค้นคว้ามานำเสนอแลกเปลี่ยนกัน นำความคิด ข้อมูลมารวมกันเป็นภาพใหญ่ การวางแผนงานร่วมกัน การปฏิบัติร่วมกัน การประเมินปรับปรุงร่วมกัน ทำให้นักเรียนเห็นชัดเจนว่าผลงานของตน การค้นคว้าของตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มของชั้นเรียน การเรียนรู้ร่วมกันจะอยู่ในงานทุกขั้นตอน ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ว่า เราสามารถทำงานร่วมกันได้ เรียนรู้ร่วมกันได้ ผลงานและการเรียนรู้ก็จะดีกว่าทำคนเดียว เรียนรู้คนเดียว การจัดการเรียนรู้โดยโครงการจึงนำไปสู่เข้าใจต่อส่วนรวม จิตใจบริการช่วยเหลือกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตยที่ดี สอดคล้องกับแนวคิด วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2551:6-7) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงการ ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม เพราะทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นคว้า หาคำตอบ ความหมายตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา มีการร่วมคิด ร่วมทำงาน ส่งผลให้เกิดกระบวนการค้นพบกระบวนการเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแลกเปลี่ยน พื้นฐานความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเป็นลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และทักษะทางอาชีพ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการกลุ่มในที่นี้ว่ามีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1.มีเป้าหมายร่วมกัน 2.

การแบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถ และ 3.ความร่วมมือพร้อมใจในการทำงาน แบบสอบถามกระบวนการกลุ่ม ได้ผ่านการตรวจและปรับแก้จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสอบถามกระบวนการกลุ่มไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามกระบวนการกลุ่มไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2

การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานที่ทำให้นักเรียนมีกระบวนการกลุ่ม เนื่องจากกิจกรรมในชั้น 3 ชั้นการวางแผน นักเรียนแต่ละกลุ่มมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ ร่วมกันวางแผน ด้วยการศึกษาค้นคว้าแหล่งข้อมูล และดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังนี้ ชื่อโครงงาน ชื่อผู้ทำโครงงาน ชื่อครูที่ปรึกษาโครงงาน บทคัดย่อ เหตุผลในการเลือกหัวข้อทำโครงงาน จุดประสงค์ในการทำโครงงาน วิธีการสำรวจ ผลการสำรวจ และแหล่งหาข้อมูล ซึ่งลัดดา ภูเกียรติ (2552:28-45) กล่าวว่า ขั้นที่ 2 การวางแผนในการทำโครงงาน หัวข้อวิธีดำเนินงาน ถ้าเป็นการทำงานเป็นกลุ่มจะต้องมีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน มีการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะๆ การวางแผนในการทำงานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ผู้ที่ทำโครงงานได้รู้ขั้นตอนของกระบวนการในการทำงานแต่ละขั้นตอนและสามารถแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนได้ทันทั่วทั้งที่

สอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา อาจศัตรู (2550: 112-115) ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง อำเภอมะนัง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จัดทำโครงงานกลุ่มและนำเสนอ โดยการจัดนิทรรศการการเรียนรู้ของกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอานวย แนนอุดร (2553:124) ได้ศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD โรงเรียนบ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD ผลจากการสังเกตพบว่าโดยภาพรวมนักเรียนมีทักษะกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านบทบาทการเป็นสมาชิกกลุ่ม มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.99 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี ชัยเลิศ (2553:52) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่าทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบบูรณาการภายในวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) เรื่องการปลูกผักสวนครัว พบว่าทักษะกระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมมีคะแนนร้อยละ 89.64 คุณภาพระดับดีมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ การวางแผนการทำงาน ร้อยละ 94.79 รองลงไปคือ การมีคุณธรรมในการทำงาน ร้อยละ 89.06 และการปรับปรุงการทำงานร้อยละ 88.54 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี ทองจินดา (2554:108) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการทำโครงงานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทำงานและกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการทำโครงการ อยู่ในระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา โพธิ์ทอง (2555:122-123) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีสอนแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยและทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการใช้วิธีสอนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการกลุ่มทุกข้อ และทุกด้านอยู่ในระดับดี เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคำจันทร์ วิเศษลา (2556:65) ได้ศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการปลูกผักสวนครัวโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงวิธีการ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 80.95 มีทักษะกระบวนการกลุ่ม อยู่ในระดับดีขึ้นไปซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chiriac (2008:55(5):505-518) ได้ศึกษาแผนการความเข้าใจกระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การรวมกันของทฤษฎีการทำงานของกลุ่มของ Steiner และทฤษฎีการทำงานและการเชื่อมถอยของกลุ่มของ Bion มันเป็นวิธีที่สมบูรณ์ที่สุดในการอธิบายพลวัตรของกลุ่ม รูปแบบที่สร้างขึ้นมามีนั้นมันเป็นการพัฒนาทฤษฎีและในเวลาเดียวกันยังพัฒนาเครื่องมือและวิธีการใหม่ๆของกระบวนการกลุ่มด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chang (2010:44(1):129-154) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ของกระบวนการกลุ่มต่อการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า นักเรียน 12 คนมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยการถามและแลกเปลี่ยนความรู้กัน นักเรียนหลายคนให้คำแนะนำว่าการเรียนรู้เป็นกลุ่มนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการเรียน และในชั้นเรียนยังเรียนรู้ด้วยความสงบอีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Newton, Sackney (2005 : 28(3):434-457) ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของรูปแบบการติดต่อสื่อสารและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อความรู้กลุ่ม ความรู้กลุ่มไม่ได้สร้างพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยเลย แต่การมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นในกระบวนการของความรู้อาจเชื่อมโยงไปสู่ความรู้อื่นๆได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peterson (2012 : 60(3):112-121) ผลการวิจัยพบว่า การให้ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อกลุ่มจะช่วยลดพฤติกรรมการปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์

3. ความสามารถในการทำโครงการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงการที่นักเรียนทำเป็นโครงการประเภทสำรวจ ที่มักนิยมใช้ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนของผู้วิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยต้องออกแบบโครงการนำทางนักเรียนไว้ก่อน ทำให้นักเรียนเข้าใจและสามารถดำเนินการตามจุดประสงค์ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มกำหนดไว้ได้ การจัดการเรียนรู้โดยโครงการมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการวางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ได้เลือกปัญหาในการทำโครงการตามความสนใจ และได้คิดปัญหาในโครงการด้วยตนเองอย่างอิสระ รวมทั้งได้ฝึกทักษะการสังเกต การจำแนก การคิดคำนวณ การตั้งสมมติฐาน การสรุปและนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบต่างๆ โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ความสามารถในการทำโครงการอาศัยทฤษฎีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่มของ Thifaut and Kelley มีแนวคิดที่ว่าสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปแบบต่างๆ และพฤติกรรมที่แสดงออกภายในกลุ่มจะเป็นพฤติกรรมที่เลือกสรรแล้ว ผลของ

การมีปฏิสัมพันธ์กันคือรางวัลที่ได้รับ เช่น ความสบายใจ ความสนุกสนาน ความอึดอึดใจ ความพอใจ และการเห็นคุณค่าของการพยายามกระทำพฤติกรรมนั้นให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ

สอดคล้องกับแนวคิดจิตวิทยา ลิมปิเจริญ (2522:44-45) กล่าวว่า หลักการของกระบวนการกลุ่ม คือ ผู้เรียนหรือสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกคน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนทุกคนมีส่วนได้วิเคราะห์ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันและกัน ไม่ได้เกิดจากตัวผู้นำเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้ ทองเรียน อมรัชกุล (2523:29-31) ยังกล่าวอีกว่า สมาชิกทุกคนควรจะมีควมรับผิดชอบ ในการดำเนินกิจกรรมในกลุ่ม ทุกคนต้องยอมรับการเป็นหัวหน้า เมื่อกลุ่มต้องการให้เป็นเช่นนั้น ลักษณะหัวหน้ากลุ่มจะต้องดำเนินไปในการเป็นที่เป็นที่ปรึกษาสนับสนุน และแนะแนวให้สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มอย่างเต็มที่ สมาชิกทุกคนจะต้องรับฟังผู้อื่น เปิดเผยตัวเองในกลุ่มรู้จักยอมรับและมีความพึงพอใจต่อการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่ม กิจกรรมของกลุ่มที่มีความแตกต่างกันออกไป ย่อมจะช่วยให้สมาชิกได้มีโอกาสมีส่วนร่วมตามความถนัดและความสนใจของตน ทั้งนี้จะทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยโครงการฯ ได้ผ่านการตรวจและปรับแก้จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบประเมินความสามารถในการทำโครงการมาทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2

การจัดการเรียนรู้โดยโครงการฯ ที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการทำโครงการ เนื่องจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้นที่ 4 ขึ้นดำเนินโครงการ แต่ละกลุ่มลงมือทำโครงการ เก็บรวบรวมข้อมูล และบันทึกผลทุกครั้งทีลงมือทำ สรุปเขียนรายงาน เพื่อเตรียมนำเสนอต่อชั้นเรียน ซึ่งวารสาร ตระกูลสฤษดิ์ (2551:16-19,อ้างจาก Baert et al.,1999) กล่าวว่า ขั้นตอนที่ 4 เตรียมการในการจัดการเรียนรู้โดยโครงการฯและทำเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยโครงการฯเพื่อให้ผลงานออกมาเป็นที่พอใจของทุกคน

สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ ชุ่มเชื้อ (2548:82) ได้ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอนโดยวิธีสอนแบบโครงการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความสามารถในการทำโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี นักเรียนสามารถกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน สามารถทำโครงการ มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน สรุปผลและสามารถนำเสนอผลงานได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา อาจศัตรู (2550: 112-115) ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง อำเภอมะนัง พัทธบาท จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่การทำหน้าที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี ความรู้สึกต่อการทำงานกลุ่มส่วนใหญ่ชอบมาก ส่วนโอกาสในการเปลี่ยนกลุ่มนานๆครั้ง ขนาดของกลุ่มอยู่ที่ 5-6 คน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Branch, Maribe (2005 : 38(1):65) ผลการวิจัยพบว่า ผลงานมีผลต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลตลอดถึงเปลี่ยนความสามารถ ผลงานแสดงถึงความรู้ของผู้เรียน 3 วิธี คือ ระบบความรู้ ขอบเขตความรู้ และความรู้หลังจากกระบวนการคิด อย่างไรก็ตาม ความรู้บางอย่าง เช่น กระบวนการตัดสินใจไม่มีเอกสารอธิบาย ท้ายที่สุด การเรียนรู้โครงการมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถและการวางแผนของแต่ละบุคคล

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยโครงงานพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้นำความรู้มานำเสนอแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การวางแผนงาน การปฏิบัติ และการประเมินปรับปรุงร่วมกัน ทำให้นักเรียนเห็นชัดเจนว่าผลงานความรู้ของตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกันจะอยู่ในงานทุกขั้นตอน ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ว่า เราสามารถเรียนรู้ทำงานร่วมกันได้ ผลงานจะดีกว่าทำคนเดียว เรียนรู้คนเดียว การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานจึงนำไปสู่เข้าใจต่อส่วนรวม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตยที่ดี ซึ่งอาศัยทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม ของ Stogdill มีวัตถุประสงค์สำคัญในเรื่องสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงไม่กล่าวถึงพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม แต่เน้นโครงสร้างของทฤษฎี คือ 1. การแสดงออกของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยเฉพาะในเรื่องการแสดงออกระหว่างสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการโต้ตอบหรือการตอบสนองของสมาชิก และสมาชิกคาดหวังความพอใจที่จะได้รับการรวมกลุ่ม 2. โครงสร้างของกลุ่ม ประกอบด้วย โครงสร้างอย่างเป็นทางการ โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิก และสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มมีอยู่ 3 ประการ คือ ผลผลิตของกลุ่ม ปริมาณการเปลี่ยนแปลงจะสะท้อนให้เห็นผลผลิตทั้งทางบวกและทางลบด้วย จริยธรรมของกลุ่ม ถ้ากลุ่มมีการกำหนดโครงสร้างและปฏิบัติตามโครงสร้างนั้น จริยธรรมของกลุ่มจะมีมากขึ้น และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของสมาชิกในกลุ่ม จะปรากฏเป็นความพอใจของกลุ่มหรือการสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม รวมไปถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก

สอดคล้องกับแนวคิดของวราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2551:6-7) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานยังช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทั้งหลายที่จะถูกปลูกฝังและสั่งสมในตัวผู้เรียน ได้แก่ การปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความอดทน เสียสละ รู้จักให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติชัย สุธาสิโนบล (2546:2-3) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานช่วยให้ผู้สอนได้ปลูกฝังเจตคติที่ดีให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงานของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ กิตติชัย สุธาสิโนบล (2546:2) ยังกล่าวอีกว่า จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งสามารถนำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจตนเอง ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัด และความต้องการของตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทักษะทางสังคม จริยธรรม ค้นคว้าหาคำตอบอย่างนักแสวงหาความรู้ สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดของยุทธ ไกยวรรณ (2546:14-15) กล่าวว่า จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน มุ่งให้นักเรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ ปฏิบัติโครงงานตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ หาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆด้วยตนเอง นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานและเห็นคุณค่าของการใช้กระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งแบบสอบถามความคิดเห็น ได้ผ่านการตรวจและปรับแก้จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสอบถามความคิดเห็นมาทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2

การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานที่ให้นักเรียนมีความคิดเห็น เนื่องจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้นที่ 4 ขึ้นดำเนินโครงการ แต่ละกลุ่มลงมือทำโครงการ เก็บรวบรวมข้อมูล และบันทึกผลทุกครั้งทีลงมือทำ สรุปเขียนรายงานเพื่อเตรียมนำเสนอต่อชั้นเรียน ซึ่งกรมวิชาการ (2544:4-8) กล่าวว่า ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงาน ผู้เรียนต้องพยายามทำตามแผนงานที่วางไว้ เตรียมวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ให้พร้อม ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ คำนึงถึงความปลอดภัยและปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนการบันทึกข้อมูลต่างๆว่าได้ทำอะไรไปบ้าง ได้ผลอย่างไร มีปัญหาและข้อคิดเห็นอย่างไร

สอดคล้องกับงานวิจัยของกุศลภรณ์ จันทร์ภิรมย์ (2547: 44) ได้ศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง ผลกระทบจากวัสดุท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชอบการเรียนรู้แบบโครงงานเพราะได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้า และฝึกปฏิบัติจริงตามที่ตนเองสนใจจนประสบความสำเร็จ นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเป็นกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถของนักเรียน นักเรียนต้องการให้มีการศึกษานอกสถานที่ในสถานประกอบการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประดับพร โตไทยะ (2547: 87-88) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแผนการเรียนรู้โดยโครงงานอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธิณี ศรีลาศักดิ์ (2548: 80-81) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความพึงพอใจโดยรวมและทุกด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพล โพธิชัย (2548:70) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เรื่อง การประกอบอาชีพในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อแผนการจัดการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่อง การประกอบอาชีพในชุมชน โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิษฐา ชำของ (2550:112-113) ได้ศึกษาผลการจัดการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยโครงงาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมเท่ากับ 4.24 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะพร วิชาชัย (2550:92-93) ได้ศึกษาผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยโครงงาน เรื่อง ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยโครงงาน เรื่อง ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา ติดชัยภูมิ (2550:90-91) ได้ศึกษา

การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบโครงงาน เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวีณา นรสาร (2550:61-62) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวีณา นิลพานันท์ (2550: 107-108) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยโครงงาน เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงานโดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน ในขั้นการวางแผนและขั้นดำเนินโครงงานไม่สามารถดำเนินกิจกรรมให้เสร็จภายในชั่วโมงเรียนได้ เพราะเนื่องจากนักเรียนต้องร่วมกันคิดและลงพื้นที่สัมภาษณ์วิทยากร ดังนั้นครูจึงควรกำหนดเวลาในการศึกษาขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อให้ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีกระบวนการกลุ่มในประเด็นความร่วมมือพร้อมใจในการทำงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เพราะการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยโครงงานควรคำนึงถึงความเป็นจริงและความสมเหตุสมผลที่สามารถปฏิบัติจริงได้ ดังนั้นครูควรกำหนดการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยโครงงานให้เป็นไปตามหลักความเป็นจริง และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ หรือครูพานักเรียนศึกษาค้นคว้าตามแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนอื่นๆ จะส่งผลให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยโครงงานสามารถใช้ได้จริง มีความเหมาะสม และมีความหลากหลายกับนักเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

2. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยโครงงาน เพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติชัย สุธาสิโนบล.(2546).โครงงาน (Project Approach): การจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็ก.ราชบุรี:

โรงพิมพ์ธรรมรักษ์การพิมพ์.

- กุศลภรณ์ จันทรภิรมย์.(2547). “การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คำจันทร์ วิเศษลา.(2556). “การศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการปลูกผักสวนครัวโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงวิธีการ.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จันทร์จิรา ยี่โต๊ะ.(2554). “การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้านความรู้และทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับแบบใช้คำถามล่าคำตอบ.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จุไรรัตน์ ปิงผลพล. (2556). “การพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบโครงงาน” วารสารวิชาการ Veridean E-Journal 6, 1 (มกราคม-เมษายน): 343-360.
- ทิพวรรณ ชุ่มเชื้อ.(2548). “การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอนโดยวิธีสอนแบบโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนิษฐา ขำทอง.(2550). “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประกายมาศ บุญสมปอง. (2558). “การศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องความปลอดภัยในชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วารสารวิชาการ Veridean E-Journal 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 2844-2856.
- ประดับพร โตไทยะ.(2547). “การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยะพร วิชาชัย.(2550). “ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยโครงงาน เรื่องฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชา ติดชัยภูมิ.(2550). “การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พรพกา ชำนาญวงษ์.(2553). “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ เรื่องรักษต้นไม้ในชุมชน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้โครงงาน.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัทรวดี ทองจินดา.(2554). “ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการทำโครงงานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทำงานและกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เมธิณี ศรีลาศักดิ์.(2548). “การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มงคล ชันบุตรศรี.(2549). “การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่องอาชีพในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุทธนา อาจศัตรู.(2550). “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง อำเภอพะพวยบพาท จังหวัดสระบุรี.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- โรงเรียนพระยامنธาตุราชศรีพิจิตร. (2556). รายงานการประเมินตนเอง. (อัคราณา).
- โรงเรียนพระยامنธาตุราชศรีพิจิตร. (2557). รายงานการประเมินตนเอง. (อัคราณา).
- วรภรณ์ ตรีกุลสฤณี. (2551).แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน.กรุงเทพฯ: หจก.เอ็ม ไอ ที พรินติ้ง.
- วัชรพล โพธิชัย.(2548). “การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่องการประกอบอาชีพในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชชา นรสาร.(2550). “การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงาน เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัฒนา มัคคสัน. (2544).รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- วีณา นิลพานันท์.(2550). “การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยโครงงาน เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุจิตรา โพธิ์ทอง.(2555). “ผลการใช้วิธีสอนแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยและทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.”

วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุภาวดี ชัยเลิศ.(2553). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

โสภา นามไว.(2552). “ผลการสอนแบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำทรัพย์ จังหวัดเพชรบุรี.”

วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2552).สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา

(พ.ศ. 2542-2551).กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

_____. (2552).รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

อำนวย แนนอุดร.(2553). “การศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD โรงเรียนบ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี.”วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาษาต่างประเทศ

Ann E. Rivet and Joseph S. Krajcik.(2004).Achieving standards in urban systemic reform: An example of a sixth grade project-based science curriculum.41: 669-692,July.

Christina Hamme Peterson.(2012).Building the Emotional Intelligence and Effective Functioning of Student Work Groups : Evaluation of an Instructional Program.Vol.60,No.3: 112-121,July-September.

Eva Hammar Chiriac.(2008).A scheme for understanding group processes in problem-based learning.Vol.55,No.5: 505-518,May.

Grant, Michael M.; Branch, Robert Maribe.(2005).Project-Based Learning In a Middle School: Tracing Abilities Through The Artifacts of Learning.38(1): 65, September.

Katz, Lilian G. And Chard, Sylvia C. (1994). **Engaging Children's minds : The Project**

Approach. Tenth Printing. Norwood, New Jersey: Ablex Publishing.

Lilian Ya-Hui Chang. (2010). **Group Processes and EFL Learners' Motivation: A study of Group Dynamics in EFL Classrooms.** Vol.44, No.1: 129-154, March.

Paul M. Newton, Larry Sackney. (2005). **Group Knowledge and Group Knowledge Processes in School Board Decision Making.** Vol.28, No.3: 434-457.